

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1927.

Första kammaren.

Nr 8.

Onsdagen den 16 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Meurling* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 96, med förslag till lag om bokföring vid enskild järnväg m. m.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran första lagutskottets utlåtanden nr 7—11.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 15, i anledning av vissa utav Kungl. Maj:t under fjärde huvudtiteln gjorda framställningar.

Punkterna 1 och 2.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 3.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag hade utskottet i förevarande punkt hemställt, att riksdagen måtte minska ordinarie reservationsanslaget till vapen och ammunition m. m., nu 5,531,000 kronor, med 260,000 kronor till 5,271,000 kronor.

Reservation hade anförts av herrar *Oscar Olsson, J. Nilsson* i Malmö, *J. G. Walles, C. I. Asplund, P. A. Bergström, A. Anderson* i Råstock, *K. V. Rydén, L. J. Carlsson-Frosterud, A. Å:son Törnkvist* i Karlskrona, *E. Andersson* i Prästbol och *K. S. V. Ward*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte minska ordinarie reservationsanslaget till vapen och ammunition m. m., nu 5,531,000 kronor, med 426,000 kronor till 5,105,000 kronor.

Herr *Nilsson, Johan*, i Malmö: Herr talman! För att slippa upprepa vissa saker vid de olika punkter, som senare förekomma, skall jag redan vid första punkten be att få ange de principer, efter vilka reservanternas framställt sina förslag.

Vid en närmare granskning av den fjärde huvudtiteln föreföll det rätt snart, som om en allmän tävlan rätt att just i år vid själva övergången framställa alla tänkbara anspråk. Visserligen har statsrådet beskurit myndigheternas äskanden, men det förefaller i alla fall, som om detta icke skett i den utsträckning, som man med hänsyn till övergången skulle hava önskat. Nu förhåller det sig ju så, att vissa utgifter måste vid övergången till den nya härorganisationen i och för sig bli ofrånkomliga. På grund härav bli besparingarna givetvis mindre i början av än senare efter övergången. Följden härav måste ju bli,

*Anslag till
vapen och
ammunition
m. m.*

Anslag till
vapen och
ammunition
m. m.
(Forts.)

att man med hänsyn till det statsfinansiella läget söker minska utgifterna redan i början, då besparingarna äro mindre, för att sedan öka dem allt eftersom besparingarna bliva större. Efter dessa principer hava vi reservanter försökt ge form åt yrkandena i våra reservationer.

Statsrådet har i sin framställning angivit, att han, jämfört med i fjol, lycats åstadkomma en besparing på allenast ett par miljoner kronor. Mig förefaller det, som om man skulle kunna gå avsevärt längre utan att på något sätt minska försvarets effektivitet. De grupper av riksdagen, som bära ansvaret för 1925 års beslut, hava dock räknat med en viss fredsperiod, ett stillestånd på området — om jag så får uttrycka mig. Om man gått ut därifrån, bör man givetvis icke vara så energisk att omedelbart i begynnelsen till övergången till den nya härorganisationen försöka få fram alla möjliga nya anspråk för att få dem tillgodosedda, utan skjuta den del, som icke under det första året är oundgängligen nödvändig, på framtiden. Om man förfar på det sättet, är det min livliga övertygelse, att man skall kunna undgå en del av de skatteökningar, som förberetts på ett annat ställe i statsverkspropositionen.

Utgående från dessa synpunkter hava reservanterna kommit till en besparing vid de i dag föreliggande punkterna av 1,526,600 kronor. Av detta belopp skulle det bli en verklig besparing å 761,000 kronor, varjämte besparingar genom uppskov med vissa utgifter skulle belöpa sig till 765,600 kronor. Fastän vi reservanter gått med på ett uppskov i vissa fall, hava vi därigenom dock icke velat säga, att somliga utgifter äro onödiga. Vi ha endast velat skjuta dem på framtiden, då besparingarna äro större.

Vid den föreliggande punkten, nr 3, hava vi föreslagit en besparing å 166,000 kronor. Vi hava å tit. I, artillerimateriel, visserligen endast nedbragt siffran med en obetydlighet av endast 4,000 kronor. Läger man denna till övriga nedsättningar, gör det dock en slutsumma, såsom jag nyss nämnde, av 166,000 kronor. Besparingen, 4,000 kronor, är tillkommen på det sättet, att medan vi i fjol på fjärde huvudtiteln upptagit 59 batterier, har man i år upptagit dem till 60. Vilken orsaken härtill kan vara, har ingen av de sakkunniga kunnat lämna någon uppgift om eller någon motivering för. Framför allt är det anmärkningsvärt, då man just vid övergången skall gå ned till 28 batterier som under största delen av året komma att existera. Visserligen kommer detta antal någon gång att överskridas, men i varje fall är det uteslutet, att de med den nya organisationen kunna komma att såsom i fjol svälla ut till 59. Av det skälet hava vi alltså strukit ett batteri. Sedan hava vi på vissa andra punkter i fråga om ammunitionen fullföljt herr statsrådets egen motivering. Han har i fråga om lös ammunition föreslagit en nedsättning av 10 % av vad som upptogs i fjol. Samma minskning ha vi sökt tillämpa även i fråga om den skarpa ammunitionen, där försvarsministern stannat vid 6 %. Vi hava alltså med hans motivering nedskrivit med ytterligare 4 %. Han har nedskrivit antalet skarpa patroner med 1,000,000, och vi hava nedsatt det med 1,600,000 stycken, antalet blir alltså 14,400,000 patroner. Vid en övergång till den nya härordningen komma vi givetvis icke ens dit utan endast till 13,400,000 patroner. Här ha vi alltså gjort en besparing på 60,000 kronor. — Samma motivering kunna vi sedan använda vid anslaget för en miljon skarpa patroner, som kommer längre ned. Där har herr statsrådet föreslagit 120,000 kronor, och vi att anslaget måtte nedsättas till 108,000 kronor. Sedan hava vi på anslaget till gevärs- och handgranatsmateriel föreslagit en nedsättning från 140,000 kronor till 100,000 kronor. I innevarande års stat är beloppet upptaget med 80,000 kronor. Vi lägga alltså 20,000 kronor till innevarande års utgifter på området och komma sålunda upp till 100,000 kronor. Dessa medel anse vi vara tillräckliga. Av liknande skäl hava vi föreslagit en nedsättning i anslaget för kavalleriets sprängmedel m. m. till 72,000 kronor.

Såsom av handlingarna framgår, hava vi alltså stannat vid en sammanlagd summa av 5,105,300 kronor, medan statsutskottets majoritets förslag belöper sig till 5,271,000 kronor. Vi äro i alla fall ett väsentligt stycke över vad den nya härorganisationen skall komma att kosta, nämligen 4,585,000 kronor. Vi lägga således till ett stort belopp för att vara på den säkra sidan, men vi hava ansett, att man ginge för långt, om man på denna punkt följde vad Kungl. Maj:t föreslagit.

Med stöd av denna motivering ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den vid utlåntandet fogade reservationen.

Herr Widell: Herr greve och talman! Den ärade talare, som förde reservanternas talan, började med en redogörelse för de principer, som varit ledande för reservanterna. Han förklarade till en början, att det av statsverkspropositionen framginge, att det nu under övergångsåret skulle hava varit, som jag tror han uttryckte det, en verklig tävlan mellan myndigheterna för att få mesta möjliga pengar på fjärde huvudtiteln och att departementschefen icke visat sig i stånd att tillräckligt hålla tillbaka och göra reduceringar.

Vad den första saken angår, får jag säga, att när man i statsverkspropositionen läser de framställningar, som inkommit från myndigheterna, och jämför dem med de framställningar, som inkommit vid föregående riksdagar, torde det svårligen kunna påstås, att myndigheterna nu hava begärt mera än de eljest haft för sed. Det är nog snarare tvärtom.

Vad vidare beträffar departementschefens förmåga — eller brist på förmåga — att pruta, får jag säga, att den uppfattning, som reservanterna hava därom, ingalunda delas av statsutskottets majoritet. Vi hava vid granskningen av de punkter, som hittills varit föremål för behandling — om jag frånsärena bagateller — icke funnit någon punkt, där det varit möjligt att gå längre än vad försvarsministern gjort, och min personliga uppfattning är den, att han prutat till den allra yttersta grad, så att någon ytterligare prutmån därutöver faktiskt icke föreligger.

Nu hava reservanterna i alla fall gjort ytterligare prutningar. De anslag, varpå dessa prutningar ägt rum, kunna fördelas i två grupper. Den ena avser vissa underhålls- och övningsanslag och den andra anslag för vissa engångskostnader, nyanskaffningar och dylikt. Vad den första gruppen beträffar äro samtliga dessa anslag beräknade med tillämpning av hittills uppställda principer och med utgångspunkt från 1925 års härordning, sådan denna kommer att på grund av övergångsbestämmelserna till härordningsbeslutet och värnpliktlagen tillämpas under det stundande budgetåret. Här finnes intet anslag utöver vad 1925 års härordning förutsätter. Om man gör dessa prutningar, blir resultatet naturligtvis det, att underhållet kommer att försämrast. Det kan icke hållas i den nivå, som det bör vara, och övningarna kunna icke programenligt bedrivas, därför att det icke finns medel därtill. Jag skall särskilt beträffande vapenanslaget komma närmare in på den saken. Utskottsmajoriteten har därför icke funnit det vara möjligt att göra någon nedsättning i dessa anslag. Det enda fall, i vilket en sådan nedsättning gjorts, är beträffande anslaget till arméns byggnader m. m., där nedsättning å 50,000 kronor ansetts kunna ske. Det är en obetydlighet, som uteslutande beror därpå, att utskottet ansett, att den beräkning, som gjorts beträffande avkastningen av tomtöres- och arrende-medlen, skulle kunna något justeras, så att det bleve 50,000 kronors större nettobehållning. Det gäller ju en ren bagatell.

Den andra kategori av anslag, där reservanterna gjort en nedprutning, är vissa anslag för nyanskaffningar. Jag tror icke, att reservanterna därvidlag på någon enda punkt hava bestritt behovet och ändamålsenligheten av nyanskaffningar. Punkt efter punkt intyga de, att de icke hava något att erinra

*Anslag till
vapen och
ammunition
m. m.
(Forts.)*

Anslag till
vapen och
ammunition
m. m.
(Forts.)

mot själva saken, men att den skulle kunna uppskjutas. Statsutskottets majoritet har icke kunnat följa dem i detta fall annat än på en enda obetydlig punkt, och jag vill gärna säga att detta uteslutande berott på en kompromiss, som ingicks i utskottet, och kompromisser kunna sällan sakligt motiveras.

Reservanterna hava förklarat, att de hava föreslagit ett uppskov, därför att de ansett, att utgifterna på fjärde huvudtiteln under de första övergångsåren komma att just på grund av övergången bliva avsevärt stora, men att sedermera en minskning av utgifterna kommer att inträda, då man lättare skall kunna bereda plats för dessa engångskostnader. Ja, om detta vore förhållandet, skulle ju reservanternas resonemang möjligen låta höra sig, men det är ju icke tillräckligt, att det blir bättre utrymme på fjärde huvudtiteln, vilket ju kan vara sant, ty hur blir det på de andra huvudtitlarna? Det är väl detta som är avgörande, hur det ställer sig med medelstillgången för statsregleringen i det hela. Då får jag för min del säga, att när man tagit del av finansministerns redogörelse för finansplanen och hans uppgifter om de automatiska stegringarna av statsutgifterna under de närmaste åren, måste man ställa sig i hög grad tvivlande gentemot, att det skulle kunna bli bättre tillgång på medel under närmast följande år. Detta skäl förefaller mig sålunda, då det gäller uppskov med utgifterna, föga hållbart. Men därtill kommer ytterligare, att för att ett uppskov med dessa utgifter, som reservanterna erkänna vara befogade, skall kunna ske, fordras det naturligtvis, att uppskovet icke medför några avsevärda olägenheter. Så är emellertid icke förhållandet här. Alla dessa av Kungl. Maj:t föreslagna engångskostnader avse synnerligen trängande behov, som böra utan uppskov tillgodoses, och i särskilt ett fall, ett bland de största anslagen, är förhållandet det, att ett uppskov komme att medföra ökade kostnader, därför att arbetet nu kan utföras för lägre kostnader än framdeles på grund av omständigheter, som jag senare skall beröra, när jag kommer till detta anslag. Statsutskottets majoritet har alltså icke kunnat dela de allmänna utgångspunkterna för reservanternas resonemang och har därför från dessa sina utgångspunkter icke kunnat motsätta sig Kungl. Maj:ts förslag.

Jag skall nu gå över till det anslag, som här närmast är föremål för behandling, nämligen det ordinarie vapenanslaget. Här hava reservanterna föreslagit en nedprutning på en mängd olika punkter. Jag skall icke gå igenom den punkt för punkt, och jag behöver det icke heller, då flera nedprutningar avse rena obetydligheter. Jag skall endast dröja vid några få punkter.

Reservanten började med att omnämna, att det nu var beräknat 60 fältbatterier mot 59 under förra året. Han förklarade, att det hade varit svårt att från sakkunnigt håll få veta, huru det egentligen förhöll sig med detta. Ja, det kan ju vara rätt, men det beror ju väsentligen på huru man räknar, och enligt de upplysningar, som nu föreligga, lär det knappast vara något tvivel underkastat om att i årets statsverksproposition räknats med den rätta siffran, 60 batterier. Det beror närmast på, huru man räknar beträffande Norrbottens artillerikår. För övrigt, skillnaden, om man räknar med 60 eller 59 batterier, är synnerligen obetydlig och spelar liten roll.

Den ärade talaren på malmöhuslänsbanken förklarade vidare, att det efter den nya härordningen blir endast 28 batterier och att det var därmed, som siffran 60 skulle jämföras. Ja, det är ju sant att i kostnadsberäkningarna äro upptagna underhållskostnader för 28 batterier, men förhållandet är det, att vid repetitionsövningarna antalet sväller ut till 44, och även dessa måste naturligtvis underhållas, det är ju nödvändigt. Siffran 60 skall sålunda jämföras med siffran 44, men icke med siffran 28.

Så har herr Nilsson anmärkt på anslag till skarp ammunition för infanteriet. Det är en av de huvudsakligaste nedprutningar som gjorts. Beträffande denna ammunition gäller det, att den huvudsakligaste åtgången därav kommer

att äga rum i början av nästkommande budgetår. Det är under juli och augusti månader och framför allt under repetitionsövningarna som den största åtgången är. Så förhåller det sig icke med den lösa ammunitionen. Därför har departementschefen kunnat reducera anslaget till den lösa ammunitionen starkare än beträffande den skarpa. Förhållandet är nämligen det, att till och med repetitionsövningarna år 1927 är styrkan vid armén ungefär densamma som i dag. Det är ingen avsevärd minskning, som inträffar, utan det är först efter repetitionsövningarna som minskningen kommer att inträda. Om man nu, såsom reservanterna föreslagit, minskar anslaget till den skarpa ammunitionen, medför detta det resultatet, att övningarna i skarpskjutning vid repetitionsövningarna icke kunna bedrivas så planmässigt som de borde, med påföljd naturligtvis att utbildningen blir sämre. Men det har från alla håll varit erkänt, ej minst från dem som förordade 1925 års härordning med den starka nedsättningen i övningstiden, att, om man går med på en nedsättning av övningstiden, skall man i varje fall se till, att övningarna bli i möjligaste grad effektiva. Men då fordras väl också, att den materiel ställes till förfogande, som verkligen behöves för att övningarna skola bli effektiva. Det är ingen mening att inkalla värnpliktiga till övning, om sedermera den erforderliga materielen saknas, utan de skola få övas i full utsträckning.

Vidare är det en hel mängd andra punkter, vid vilka nedsättning föreslagits. Jag skall emellertid icke gå närmare in på dem, utan endast dröja vid en enda, nämligen de två anslagsposterna till försöksverksamhet, som reservanterna föreslå sänkta med tillsammans 20,000 kronor. Den ena är under tit. I artillerimateriel, där reservanterna föreslagit en sänkning i anslaget till försök med 10,000 kronor. Dessa försök äro emellertid sådana, som kontinuerligt måste anställas år efter år för att hålla den materiel, som finnes, i fältdugligt skick. Om man icke få göra försök med denna materiel, kan man icke veta, vilka arbeten som böra vidtagas. Det gäller här ett obetydligt belopp, som blott avser huvudsakligen smärre utrustningspersedlar. Den andra posten avser tit. VII, industriens krigsberedskap. Det är här fråga om försök uteslutande avseende industriens krigsberedskap och icke försök med artillerimateriel eller vapen i allmänhet, utan uteslutande sådana försök som erfordras för industriens krigsberedskap. Dessa anslag äro ofrånkomliga, och man kan icke, såsom reservanterna velat göra gällande, sätta detta i samband med att på extra stat är begärt ett anslag för artilleriförsök, ty detta anslag på extra stat avser något helt annat, försök för beställning av den materiel, för vilken anslag förslås under engångskostnader på extra stat.

Då jag, herr greve och talman, icke kan anse de av reservanterna här föreslagna nedsättningarna i anslagen lämpliga eller ens möjliga, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr statsrådet **Rosén**: Herr talman! Det har givetvis varit ägnat att väcka en viss uppmärksamhet att till ett statsutskottsutlåtande på 23 punkter fogats ej mindre än 8 reservationer av samtliga socialdemokrater i utskottet. Det förefaller som om reservanterna skulle vilja visa, att regeringen varit ovanligt rundhänt mot de militära myndigheterna och kommit med en mångfald anslagskrav för nya försvarsändamål.

Jag vill då till en början erinra om det uttalande, som gjordes av statsministern, när den nuvarande ministären tillträdde. Han yttrade bl. a.: »Beträffande landets försvarsanstalter vill regeringen lojalt genomföra det beslut, statsmakterna tidigare fattat. Därvid kommer att iakttagas, att inom den sålunda angivna ramen största möjliga effektivitet utvinnes och bevaras såväl under övergången till den nya härordningen som för framtiden.» — Det är detta program, som regeringen följt vid utarbetandet av fjärde huvudtiteln, och

Anslag till
vapen och
ammunition
m. m.
(Forts.)

Anslag till
vapen och
ammunition
m. m.
(Forts.)

det synes vara sådant, att det borde kunna följas även av alla andra, som äro ansvariga för 1925 års beslut i försvarsfrågan. Nödvändiga ändamål hava tillgodosetts, men samtidigt har stor sparsamhet iakttagits. Att i flertalet fall anslagskraven ligga över de år 1925 beräknade kostnaderna beror därpå, att den nya härordningen icke är genomförd och icke varit avsedd att vara genomförd vid det nya budgetårets ingång. Under första halvåret finnas samtliga truppförband kvar, och antalet tjänstgöringsdagar är under budgetåret 1927—1928 omkring 2 miljoner eller 30 % större än efter genomförd organisation. Självfallet måste detta inverka på en hel del anslagsposter och icke minst den nu förevarande om vapen och ammunition.

Reservanterna hava mycket noga nagelfarit detta anslags olika poster och ansett sig böra göra ändring i ej mindre än 11 punkter under detta anslag. Något liknande förekom icke i fjol, då jag hade äran att deltaga i den förberedande handläggningen av dessa frågor på avdelningen inom statsutskottet. Då fanns från socialdemokratiskt håll allenast en reservation, och den rörde anslaget till fälttjänstövningar, vilket man nu lämnat orubbat. Men detta fastän beräkningarna i fjol voro utförda på samma sätt som nu. Jag har emellertid prutat något mer än min företrädare i ämbetet gjorde. Arméförvaltningen begärde i fjol under detta anslag, d. v. s. för nu löpande budgetår, 5,540,000 kronor. Departementschefen minskade på anslaget med allenast 9,000 kronor. Nu begärde arméförvaltningen 5,317,500 kronor, och jag har på detta prutat 46,500 kronor.

Beträffande de 60 fältbatterierna och ammunitionen har herr Widell redan lämnat en, som jag finner, tillfredsställande förklaring, och jag har därför icke anledning att nu närmare ingå på den saken. Jag skall beröra ett par andra poster.

Reservanterna ha inte känt sig övertygade om behövligheten av att höja anslaget för vård av till övningar utlämnade kulsprutegevär, kulsprutor samt gevärs- och handgranatsmateriel m. m. Såsom framgår av vad arméförvaltningen anført, har antalet sådana vapen ökats, och även dessa nytillkomna vapen torde behöva vårdas. Kungl. Maj:t har i det fallet litat på arméförvaltningen och följt denna. Reservanterna följa bristen på övertygelse om behövligheten av sådan vård.

Reservanterna anmärka, att i de 8,675,000 tjänstgöringsdagarna även ingå tjänstgöringsdagar för icke vapenföra och ersättningsreservister med 1,125,000 kronor, men då av dessa värnpliktiga endast de senare utbildas med vapen, torde en sänkning av det beräknade beloppet med 10,000 kronor enligt deras mening böra ske. Jag vill till detta foga den upplysningen, att endast ett mycket litet antal icke vapenföra torde finnas inne under närmast kommande budgetår och att den sänkning, som här föreslås, icke är tillräddig.

På titel I och titel VII ha, såsom herr Widell nämnde, reservanterna prutat 10,000 kronor på vardera anslaget, under hänvisning till att Kungl. Maj:t har begärt särskilt anslag — det är uppfört i punkten 6 — för försök med viss artillerimateriel. Detta skulle avses för ungefär samma ändamål som en del av de nu berörda båda anslagen. Men när man kommer till detta anslag i punkten 6, säga reservanterna, att de icke ha känt sig övertygade om, att man behöver anvisa 130,000 kronor av de begärda 195,000, utan de vilja pruta ner detta anslag till 50,000 kronor. Detta gäller just det anslag, som åberopas såsom motiv för den av reservanterna förordade nedprutningen med 20,000 kronor på det nu ifrågakvarande! Ungefär så där förhåller det sig även med andra av reservanterna föreslagna prutningar. Det bör uppmärksammas, att under titel V i det nu förevarande anslaget, handvapen och kulspruteammunition, Kungl. Maj:t begär 2,340,000 kronor. Efter genomförd härordning är denna kostnad beräknad till 2,261,500 kronor. Reservanterna vilja nu ge 2,220,000

kronor, alltså 41,500 kronor mindre än vid genomförd härordning, och dock skola alla truppförband vara i tjänst under det ena halvåret under budgetåret 1927—1928.

*Anslag till
vapen och
ammunition
m. m.
(Forts.)*

Det har så gott som undantagslöst varit så, att anslagen på fjärde huvudtiteln varit för knappt beräknade. Man har antagligen velat visa en så låg slutsumma som möjligt för denna huvudtitel. Därför ha också överskridanden hört till regeln. Jag skall be att i det avseendet få nämna några siffror, som kunna vara upplysande. För år 1921 överskreds fjärde huvudtitelns anslagssumma, sedan överskottsmedlen frändragits, med 21.7 miljoner, 1922 med 19.6 miljoner, första halvåret 1923 med 5.9 miljoner, budgetåret 1923—1924 med 7.4 miljoner, budgetåret 1924—1925 med 6.5 miljoner och budgetåret 1925—1926 med 4.1 miljoner. Det har blivit en förbättring under de sista åren, men man har dock inte kommit längre än att i det gynnsammaste fallet fjärde huvudtitelns anslagssumma överskridits med över 4,000,000 kronor.

Jag hade nu tänkt, att man skulle kunna ordna det så, att man kräver, att anslagen inte skola överskridas, utan att man skall få det beviljade anslaget att räcka till. Jag tror, att det vore sundare och bättre att slå in på den vägen. Men fördenskull går det naturligtvis inte an att avpassa anslagen så, att man redan från början ser, att de måste bli otillräckliga, såsom jag här har visat.

Jag anser mig böra säga, att jag har infordrat uppgifter på hur stor del utav de anslag, som i dag äro i fråga, som kan beräknas utgå i form av arbetslöner. Jag har fått till svar, att man kan säga, att mellan 50 och 75 % utav anslagssummorna komma att utgå i *direkta* arbetslöner till sådana, som äro anställda i statens verkstäder och fabriker eller i de fall, där materielen icke tillverkas där, i privata verkstäder. Därtill komma nog ytterligare arbetslöner för inköpta halvfabrikat o. s. v.

En minskning av anslagen torde sålunda, såvitt jag förstår, med nödvändighet komma att medföra, att åtskilliga entlediganden måste äga rum vid statens verkstäder, och det kan knappast undvikas, att detta får återverkningar även på andra håll.

Slutligen vill jag säga, att reservanternas förslag icke innebär, att de ha velat göra inbesparingar. Herr Nilsson nämnde också i sitt anförande, att man ansett, att det icke var så brådskande med dessa utgifter. Man har velat komma med dem ett annat år, skjuta upp dem till framtiden. Men detta är ju ingen sparsamhet, då man endast velat få ett uppskov med utgifterna. Jag kan inte finna, att detta är den under nuvarande förhållanden klokaste politiken.

Herr Nilsson, Johan, i Malmö: Herr talman! Jag begärde ordet närmast för att få säga ett par ord med anledning av herr Widells anförande. Han medger ifråga om framtiden, att det är mycket troligt, att besparingarna på fjärde huvudtiteln bli större. Han menar emellertid, att det allmänna finansiella läget då blir sådant, att om det skulle bli en dylik besparing på fjärde huvudtiteln, behövs den för andra ändamål. Detta vederlägger ju inte i något avseende vad jag yttrade, nämligen att jag finner det vara en klok politik att, när besparingarna på fjärde huvudtiteln äro små, försöka att anpassa utgifterna därefter. När besparingarna längre fram bli större på huvudtiteln, skall man försöka att verkställa en del av de inköp, som man i början, vid övergången, låtit anstå med.

Sedan var det fråga om denna lilla bagatell om 59 eller 60 batterier. Jag tror, att kammarens ärade ledamöter nog ge mig rätt, då jag säger, att någon motivering på den punkten får man lysa efter både hos herr Widell, som försvarede utskottsmajoriteten, och hos herr statsrådet. Herr statsrådet kröp på den punkten bakom herr Widell och yttrade, att den förklaring, denne givit,

Anslag till
vapen och
ammunition
m. m.
(Forts.)

var riktig. Nu är det dock så, att även om man vid vissa tider under året i den nya härordningen överskrider antalet batterier, som satts till 28, så kan man i alla fall aldrig komma upp till 59 batterier, som det var i fjol. Det högsta tänkbara skulle ju bli 44. Men under sådana omständigheter kan jag fortfarande inte begripa, varför man skall öka siffran till 60, då man förut har haft 59, och göra denna höjning just det sista året, när övergången till de 28 batterierna skall ske.

Vidare ansåg herr Widell, att man borde ha tillräckliga anslag för att kunna experimentera och utföra vissa försök. Det torde dock framgå av reservationen, att vi icke ha motsatt oss dessa försök. Vi ha i stället tagit upp nödiga medel därtill. Jag vill blott säga, att titel VII hade den lydelsen i fjol, att för den industriella krigsberedskapen och försök anslagos 150,000 kronor, men i årets stat har man tagit bort ordet »försök» och upptagit ett särskilt anslag därtill på en annan punkt, nämligen 130,000 kronor. Vi undrade, varför man egentligen hade tagit bort dessa försök. Vi trodde, att det var en ny mun, som under annan rubrik skulle äta penningar. Vi försökte få en uppgift från officeren på området, men han kunde inte alls förklara, varför man tagit bort ordet försök. Det är ju klart, sades det, att man måste utföra vissa försök, men det bestrida vi reservanter ej heller. Vi går med på 140,000 eller 150,000 kronor därtill. Vidare gå vi med på dessa försök på en annan punkt med ett anslag av ytterligare 50,000 kronor, för att man skall kunna pröva och experimentera med den materiel, man sedermera önskar inköpa.

Sedan talas det här om att det icke är någon mening med att kalla in de värnpliktiga, om man icke har materiel till deras förfogande. Detta kan jag mycket väl instämma i, det är riktigt; men här är det inte fråga om att undandraga de värnpliktiga någon materiel, då vi i alla fall i fråga om ammunitionsförbrukningen äro uppe i 1,000,000 skarpa patroner mer än vad som kommer att upptagas under den nya härordningen.

Därjämte får jag säga till herr statsrådet, att de à-priser, vi räknade med i försvarsutskottet, på vissa punkter voro högre än vad han här har kunnat räkna med. Följaktligen får man möjligheter även härigenom att öka antalet skarpa patroner.

Herr statsrådet började med att citera ett yttrande av herr statsministern, nämligen det, att regeringen hade för avsikt att lojalt genomföra 1925 års beslut, och jag ansluter mig till den uppfattningen; men det förefaller mig, som om man hade gått något längre på vissa punkter än vad som hade varit av behovet påkallat. Herr statsrådet talade om punkten skarp och lös ammunition och intygade därvid, att siffran där var några tusen kronor lägre än vad den kom att bli under den nya härordningen. Då vill jag blott säga, att när den nya härordningen, om man tar slutsumman på alla titlarna, kommer att kosta 4,585,000 kronor och vi här ha 5,105,000 kronor, skall ingen komma och tala om, att vi inte lojalt ämna genomföra det härordningsbeslut, vi ställde oss bakom år 1925.

Man skulle kunna få den uppfattningen, säger herr statsrådet, att regeringen var mycket rundhänt, då den tog ställning till utgifterna på fjärde huvudtiteln. Ja, jag tror inte, att regeringen har varit så rundhänt, men jag ifrågasätter, om inte herr statsrådet skulle varit något mera försiktig, ifall han suttit här som riksdagsman och inte intagit den plats, han nu har. Jag vill blott nämna ett exempel, som jag sedermera skall återkomma till, att då man till 370,000 kronor lägger ytterligare 70,000 och menar, att man på det sättet rundar av de 370,000 kronorna — dessa stå i överensstämmelse med 1925 års beslut och äro upptagna där såsom en utgift — med ytterligare 70,000 kronor, ja, då tillåter jag mig säga, att man mycket väl kan få den uppfattningen, att herr statsrådet är något rundhänt.

Då jag inte har förändrat min uppfattning rörande punkten, ber jag att få yrka bifall till reservanternas förslag.

*Anslag till
vapen och
ammunition
m. m.
(Forts.)*

Herr Widell: Herr greve och talman! Herr Nilssons senaste anförande ger bara i en enda punkt anledning till yttrande från min sida. Det var, när han talade om att man på titel VII har ändrat rubriken. Det hette förut på titel VII »för den industriella krigsberedskapen, för försök och experiment samt till oförutsedda utgifter». Man har nu strukit ordet »försök», och då ansågo reservanterna, att detta tydde på just det extra anslaget. Han sade, att man icke hade kunnat få förklaring från sakkunnigt håll, varför detta hade skett. Ja, jag vet inte, vad herr Nilsson menar. Vi fingo förklaringen, den gav jag för resten även, och den är, att försök och experiment äro samma sak. Man behöver inte säga »försök och experiment», därför att det är precis detsamma. Det är således ingen ändring.

Herr Wigforss: Om jag blandar mig i denna debatt, är det tydligen inte för att säga någonting om de detaljspörsmål, som här diskuterats. Men eftersom herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet började med att uttala en viss förvåning över att på något över 20 punkter kommit fram icke mindre än 8 reservationer, och det ifrån samma parti, det socialdemokratiska, vill jag säga, att frågan är mycket naturlig, men jag tycker också, att svaret borde ligga mycket nära till hands. Jag skall inte upprepa alla de sorger, som denna sak föranlett. Vi veta emellertid allesamman, att förra årets riksdag företog en mycket stark skattesänkning, och det socialdemokratiska partiet, i likhet med övriga partier, ansåg, att den kunde ske, utan att man vid detta års riksdag skulle behöva taga tillbaka någonting av denna sänkning. Nu har regeringen ansett det nödvändigt att komma med en förhöjning, visserligen inte av någon av de föregående år sänkta skatterna men på en annan punkt, nämligen beträffande tobaksskatten, och dessutom har regeringen sett sig föranlåten att, för att kunna skaffa pengar till budgeten, räkna ned statstjänarnas dyrtidstillägg med något över 4,000,000 kr. Det är ju tydligt, att det parti, som i främsta rummet stod för skattesänkningen vid förra årets riksdag, har anledning att göra alla ansträngningar för att visa, att det nu är möjligt att bibehålla denna skattesänkning utan att tillgripa några extraordinära åtgärder. Såsom ett led i denna strävan måste man betrakta detta försök att här på fjärde huvudtiteln verkligen åstadkomma minskning med ett antal miljoner kronor. Nu invänder herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet i förbifarten, att detta är icke fråga om besparingar, därför att det delvis endast är fråga om uppskov, men så mycket säger oss ändå vår erfarenhet både i det enskilda livet och här i riksdagen, att ett uppskov faktiskt innebär en besparing. Om uppskovet kan ske på det sättet, att en förskjutning sker i hithörande utgifter det ena året efter det andra, är det ju en uppenbar besparing detta året, och även om det skulle vara nödvändigt under ett följande år att taga något mer än annars skulle ha behövts, är besparingen ändå i någon mån gjord.

Då kan man fråga: Vad tjänar det till att här försöka spara en och en halv miljon och eventuellt något mera på andra huvudtitlar? Det gäller ju så stora belopp som 4,000,000 kr. i tobaksskatt och över 4,000,000 kr. på statstjänarnas dyrtidstillägg. — Ja, det är riktigt; men man kan ha en viss föreställning, att det skall vara möjligt att även på andra punkter komma fram till en summa, som någorlunda svarar mot dessa 8,000,000 kr. Det är för att i dylikt sammanhang sätta in denna relativt stora besparing på fjärde huvudtiteln, som jag här har begärt ordet. Det förefaller mig nämligen rimligt att icke räkna med sannolikheten av en nedprutning i statstjänarnas dyrtidstillägg när det nu höjes så starka röster däremot. Det har väckts massmotioner från mycket

Anslag till
vapen och
ammunition
m. m.
(Forts.)

skilda håll i den frågan. Det förefaller, som om det redan funnes en klar majoritet i riksdagen mot en dylik sänkning. Det har även gjorts mycket tungt vägande sakliga invändningar mot höjningen av tobaksskatten, icke därför att man anser, att icke tobakskonsumenter kunna beskattas, utan därför att man är rädd för att det skall medföra en sänkning av kvaliteten på tobaksmonopolens varor och möjligen en sådan sänkning av konsumtionen eller av genomsnittskvaliteten på den tobak, folk köper, så att vinsten av hela skattehöjningen skulle bli illusorisk.

Under sådana förhållanden borde det vara ett gemensamt intresse för riksdagens ledamöter att se till, om det inte kan vara möjligt att på olika punkter få ned budgetens utgiftssida, så att denna skattehöjning och denna sänkning av dyrtidstilläggen bli onödiga.

Nu finns det, såvitt jag förstår, några punkter, där en dylik minskning av utgifterna är möjlig. Jag vill erinra om att riksdagen förra året genomförde en ändring i reglerna för avsättning till rusdrycksmedelsfonden, vilken gör, att mycket stora summor komma under de närmaste fem åren att avsättas till statskuldens amortering. Det är ju ett mycket gott ändamål, men man kan på den punkten gå fram lite snabbare och lite försiktigare allt efter omständigheterna, och under sådana förhållanden förefaller det inte orimligt, att riksdagen i år slopar den extra miljon till statsskuldens amortering, som tidigare stått uppförd på staten, därför att den förr varit det enda, som har inneburit amortering av statsskulden utöver de årligen återkommande nödvändiga. På så vis skulle man alltså kunna få 1,000,000 kr.

Vidare har jag, utan att jag därför vill urgera det, i en motion föreslagit, att avsättningen till mötande utav kreditkassans förluster skulle sänkas från 7,000,000 kronor till 5,000,000 kronor. Där finnes faktiskt en möjlighet att i en situation, där man annars skulle känt sig tvungen att höja någon skatt, spara, låt mig säga, ytterligare ett par miljoner kronor. Det är summa 3,000,000 kronor. Funnes då möjlighet att på budgeten överhuvud komma till en sänkning av, låt oss säga, 3,000,000 kronor, så ha vi vunnit 6,000,000 kronor av de nödvändiga 8,000,000. Med hänsyn till den allmänna uppfattning, som tycks vara rådande, att finansministerns inkomstberäkningar äro ganska försiktigt hållna, skulle det väl kanske icke vara alldeles omöjligt — jag vill dock icke skaffa mig ökat rykte för att vara lättsinnig optimist — att få ut en eller annan miljon även på den punkten, och så skulle vi vara uppe i de åtta miljoner, som äro nödvändiga för att slippa undan både tobaksskattehöjningen och sänkningen av statstjänarnas dyrtidstillägg.

Om man ser saken på det sättet, så förefaller det mig, som om kammaren hade anledning att med verkligt allvar överväga, om det kan vara riktigt att nu avvisa de förslag till besparingar, som här framställas. Det är klart, att det kan sägas, att effektiviteten på vissa områden genom dessa besparingar minskas, men var och en vet, att denna effektivitet inte är en viss standardiserad kvalitet, som icke kan underskridas. Den kan växla med en viss marginal åt det ena eller andra hållet, och jag tror inte, att vi i regel äro rädda för att detta skall medföra något slags fara för landet under de år, som stunda.

Då säger försvarsministern — jag skall kanske med ett enda ord beröra den saken också — att man får vara försiktig, när man gör sina beräkningar, enär fjärde huvudtiteln det ena året efter det andra har blivit överskriden med stora summor — och försvarsministern gör sig den mödan att räkna upp ända fr. o. m. år 1921, hur många miljoner man överskridit denna huvudtitel med — men försvarsministern aktar sig noga för att tala om, att dessa överskridanden, som ju naturligt är, ske på sådana anslag, som heta förslagsanslag, under det alla de anslag, som här föreslås sänkta, ha karaktären av reservationsanslag, som sålunda icke kunna eller icke få överskridas. Det är alldeles uppenbart, att en

sänkning på dessa punkter icke medför, att man behöver riskera, att fjärde huvudtiteln skall överskridas.

Till sist kom försvarsministern med ett argument, som han väl förmodade skulle träffa just arbetarrörelsens parti rätt i hjärtat. Han sade, att vi få komma ihåg, hur stor del av dessa miljoner det är, som går ut i arbetslöner. Ja, det är en så gammal historia, men jag kan inte låta bli att upprepa den. Det förefaller, som om herr försvarsministern föreställde sig, att pengar kunna komma i omlopp i landet endast på det sätt, att de först gå in i statens pung och sedan utbetalas därutur vid beställningar av arbete. Det är ju tvärtom uppenbart, att om dessa en och en halv miljoner få stanna i skattedragarnas fickor, bli de inte liggande där, utan komma också ut i rörelsen och sätta folk i arbete.

Hans excellens herr statsministern **Ekman**: Herr talman! Den strävan, åt vilken den föregående ärade talaren gav uttryck, att i fråga om utgifter i allmänhet, d. v. s. i fråga om utgifterna över hela linjen, söka hålla dem nere på ett så lågt stadium som möjligt — denna strävan förefaller det mig att litet var av oss kan godkänna såsom berättigad och riktig. Det gäller att på de olika punkterna överväga, huruvida motiven i de speciella fallen äro tillräckliga för att på dem utan vidare tillämpa en nedsättning.

Emellertid måste jag säga, att det finansiella program, som den föregående ärade talaren nyss upprullade, var av den beskaffenheten att åtminstone icke jag i flera avseenden kan följa detsamma. Jag vill för det första fråga herr Wigforss, om han godkänner vad den första här uppträdande talaren angav såsom ledande princip, nämligen att man »skall hålla emot i fråga om dessa utgifter, just nu under övergångstiden, för att öka dem sedermera, då besparingarna bli större» — med ett ord, om man från dagens utgifter skall söka vältra över så mycket som möjligt på de närmast följande åren? Har herr Wigforss således samma uppfattning, som måste ligga under herr Johan Nilssons mening, eller att det under de följande åren skall bli lättare att få statsbudgeten att gå ihop än vad fallet varit under innevarande år? Endast om man ställer sig på den ståndpunkten, kan man, förefaller det mig, följa resonemanget såsom allmän princip betraktat. Det skulle vara av synnerligt intresse att höra vad herr Wigforss har att säga i denna sak. Jag måste, med den smula insikt jag kunnat vinna på detta område, ge uttryck åt den uppfattningen, att de följande årens budgetregleringar bli än svårare än årets budgetreglering varit, och att sålunda åtgärden att skjuta på utgifter, som man har möjlighet att enligt det föreliggande regeringsförslaget bestrida, är att göra vår ställning för i morgon sjufalt värre. Något sådant bör, synes det mig, en framsynt statlig finansledning icke vara med om, och det är därför jag är något förvånad över att herr Nilsson på denna punkt sekunderades av herr Wigforss.

Herr Wigforss talade vidare om nedskärning av statstjänarnas dyrtidstillägg. Vet herr Wigforss i detta ögonblick — jag vet det i varje fall icke — huruvida det förslag som föreligger att fixera indexsiffran under det följande året till 168, överhuvud taget kommer att innebära ett nedskärande eller icke? Såvitt jag kan döma — åtminstone av vad som förekommit hittills under första kvartalet 1927, vilket väl i fortsättningen i någon mån kommer att vara vägledande för riksdagen, när det gäller för denna att precisera sin ståndpunkt — är det ovisst, mycket ovisst vågar jag säga, huruvida ett bibehållande av det rörliga index kommer att ge en högre eller lägre samlad statsutgift än den i finansplanen föreslagna fixerade siffran.

När så är fallet, och man faktiskt har att röra sig med någonting så synnerligen ovisst, och som herr Wigforss lika väl som jag vet är så ovisst, borde

Anslag till
vapen och
ammunition
m. m.
(Forts.)

man icke utan vidare tala om förslaget såsom en »nedsärning» av statstjänarnas dyrtidstillägg. Här föreligger ett förslag att få det ur statens synpunkt sett fast planerat för denna utgift under följande budgetår, men om vilken planering man i detta ögonblick icke vet, huruvida den för de olika grupperna medför förlust eller förtjänst.

Herr Wigforss' andra anvisning, som går därpå ut, att vi skulle bibehålla statsskulden även för det fall att man vet, att det bakom statsskulden liggande materiella värdet icke längre förefinns, där man sålunda vet att det produktiva sakvärdet är försvunnet och att det sålunda bakom skulden icke står någon tillgång, mycket mindre en produktiv tillgång, förefaller mig icke heller vara en anvisning av art att i detta ögonblick vara ägnad att påverka kammaren att följa reservanterna. Det synes mig, som om också i det avseendet den föreliggande statsverkspropositionen står på fastare grund.

Beträffande anslagsöverskridanden är det riktigt, herr Wigforss, att vi nu röra oss med en fråga om reservationsanslag, och att de överskridanden som ägt rum ju formellt skett — och naturligtvis måste ske — på anslag av annan karaktär: förslagsanslagen. Men vi veta också att det i vissa avseenden i fråga om utgifter kan förefinnas tvekan, huruvida de egentligen böra placeras på reservationsanslagens konto eller på annat konto. Vi veta också, att i detta avseende gränserna äro och måste vara i viss mån flytande, och att sålunda jämväl knapphet i fråga om tillgångar på ett reservationsanslag kan medverka till omfattningen av de överskridanden, som ske för budgeten i dess helhet.

Slutligen vill jag beträffande arbetslöshetssynpunkten i korthet säga, att herr Wigforss naturligtvis har rätt däruti, att den omständigheten att utgifterna bereda arbete icke i och för sig får vara avgörande för ett positionstagande, huruvida man skall göra utgifter på det militära området eller icke. Men när man talar om principiella utgångspunkter för en aktion på här ifrågakärande område förefaller det mig som om man i en tid som denna, då vi måste votera mycket pengar för skapande av arbetstillfällen, även måste tillerkänna ett visst inflytande åt omständigheten, huruvida utgifterna i fråga äro av den beskaffenheten att de öka eller minska arbetstillfällena i landet. Den synpunkten kan varken herr Wigforss eller jag eller någon annan vara okänslig för.

Med hänsyn till vad jag sålunda yttrat och med erinran i övrigt om, huru i de olika detaljavséendena motiveringen ligger till för de båda ståndpunkter, mellan vilka här strid står, tillåter jag mig uttala den förhoppningen och önskan, att kammaren måtte bifalla statsutskottets hemställan.

Herr Wigforss: Herr talman! Hans excellens herr statsministern ställde ett par direkta frågor till mig, och jag måste fördenskull ytterligare förlänga debatten. Det är naturligtvis alldeles riktigt att, som herr statsministern nämnde, frågan om statstjänarnas dyrtidstillägg kan komma i det läget, att förslaget att fixera index till 168 kommer att överensstämma med verkligheten. Det skulle ingen önska hellre än jag. Det leder nämligen endast till, att vi få en smula lättare att klara resten av budgeten, och lättare att slippa ifrån höjningen av tobaksskatten, än vad annars skulle vara fallet. Men även om herr statsministern får rätt i sin förhoppning, att indexsiffran i verkligheten kommer att stanna vid 168, behöva vi de fyra återstående miljonerna, och även vad beträffar dem förefaller det väl riktigare att taga pengarna på den årliga budgeten och sålunda låta bli att göra den minskning, och framför allt den minskning i avsättningen till Kreditkassan, som jag här har nämnt, samt naturligtvis i främsta rummet att slippa den uppräknig av vissa inkomsttillar, som kanske skulle krävas dessutom.

Emellertid vill jag erinra om, att vi för ögonblicket ingenting annat ha att räkna med och ingenting annat att hålla oss till än att ett fixerande av index-siffran till 168 är en sänkning, som innebär en besparing på över fyra miljoner kronor.

Vad så beträffar frågan om uppskov och besparingar tror jag att man nog måste hålla i sär, som redan den förste ärade talaren gjorde, vad som i dessa ting är verkliga besparingar och vad som är uppskov. Det är klart att om vi, låt oss gärna uttrycka saken på det kanske för herr statsministern tilltalande sättet, i detta ögonblick besluta ett *otillfredsställande* anslag till ammunition, så blir följden den att vi få lov att inskränka något på skjutövningarna. Det är också klart, att detta under en övergångsperiod medför en minskning av försvarets effektivitet. Det är den risken man får taga! Men besparingen är faktisk. Vad beträffar uppskoven, som herr statsministern ju huvudsakligen uppehöll sig vid, tror jag fortfarande inte att det är överensstämmande med den allmänna synen på dessa ting att säga, att ett uppskov icke innebär en besparing. Det motiveras gång på gång av regeringen, och det motiveras gång på gång av statsutskottet och riksdagen, att vi icke ha råd att bevilja ett anslag i år, utan måste skjuta på det till ett annat år. Om jag uppskjuter ett bygge eller något sådant, är det ju klart att man kan påstå, att anslagskravet en gång kommer igen så mycket starkare. Men frågan skjutes i alla fall på framtiden, och det innevarande året är fritt. Det kan inte hjälpas, att jag anser, att man i realiteten ofta får en besparing genom ett uppskov. Hur mycket man än resonerar om att man får taga igen det sedan, så lär erfarenheten att om man skjuter upp en sak ett år, har man inte blott klarat det året, utan nästa år kan det hända, att kravet i hela dess utsträckning icke behöver komma igen, det skjutes på framtiden.

Sedan ställde herr finansministern upp den statsfinansiella princip, att man skall betala av på statsskulden så snart man ser att en verklig förlust är gjord, gentemot det kanske mera lätt sinniga förfarandet att vänta därmed. Vi hade anledning att förra året syssla med detta spörsmål, då vi diskuterade frågan om Kreditkassan, och jag är den förste att erkänna, att anser man sig ha råd att snabbt betala dessa skulder, så skall man också göra det. Men i en situation, då man ser sig tvungen att föreslå en höjning av en skatt, förefaller det mig riktigare att avbetala en sådan förlust under ett längre antal år. Jag skulle gärna se, att antalet år begränsades så mycket som möjligt, men om man sänker de 7 miljonerna till 5 miljoner kronor, blir uppskovet icke alltför långt ändå. Om någon skulle säga: »ja, men när förlusten är klart konstaterad, kan man väl icke gärna låta bli att täcka den», då kan jag icke låta bli att uttala den bestämda uppfattningen, att om de som ha hand om denna sak, vilja, skulle de mycket väl kunna komma till herr finansministern och säga: »den säkra förlusten är icke konstaterad till 7 miljoner, utan till 14 miljoner kronor». Jag vill därför gärna fråga herr statsministern, om han då håller på den principen, att även de 14 miljonerna skulle kommit på detta års budget? Jag vill inte locka fram en debatt om saken i detta ögonblick, men det finns säkerligen många i denna kammare, som med mig dela den uppfattningen, att de säkert förlorade miljonerna i Kreditkassan överskrida de 7 miljoner, som regeringen i detta ögonblick har dragit fram.

Vad så beträffar den sista frågan om arbetslösheten, erkänner jag mycket villigt, att man under en period av arbetslöshet just bör tänka på att icke vara alltför snål med utgifterna, men då vill jag säga, att har jag att välja på utgifter för dessa militära ändamål och utgifter för annat ändamål, skulle jag föredraga att lägga ned de summor, som skola avhjälpa arbetslösheten, på sådana områden, att de åtminstone i någon mån kunna kallas för produktiva utgifter.

Anslag till
vapen och
ammunition
m. m.
(Forts.)

Anslag till
vapen och
ammunition
m. m.
(Forts.)

Hans excellens herr statsministern **Ekman**: Mina repliker skola bli korta. Herr Wigforss sade, att om det bara skulle bli så att indexen skulle falla, så att en rörlig index skulle komma att giva ungefär samma utgiftsresultat som en till 168 fastställd sådan, kommer det endast att innebära, att då kommer man så mycket lättare fram till de av honom önskade 8 miljoner kronorna. Ja, men herr Wigforss, det är väl så, att man måste i dessa dagar, när man skall besluta sig i fråga om utgifterna på de olika huvudtitlarna, beräkna vilka belopp som därå skola uppföras! Om man då räknar med högre belopp än de av regeringen ifrågasatta och som hänföra sig till indexsiffran 168, måste det väl försvåra budgetens reglering? Räknar man med samma eller lägre belopp, bortfaller ju all möjlighet för herr Wigforss att tala om regeringsförslaget som ett nedskärningsförslag, ty då utgår man ifrån att stats-tjänarna icke skola erhålla högre lönetillskott än det å huvudtiteln beräknade. Jag kan sålunda icke förstå annat än att det blir, som herr Wigforss säger, »lättare att komma fram» endast i det fall, att man går ned med beräkningen på de olika huvudtitlarna till samma utgiftsbelopp, som regeringsförslaget förutsätter — försävt man icke vill räkna med sådana belopp, om vilka man från början har antagning, att de komma att överskridas. I den punkten föreligger statsverkspropositionen så, att den hänför sig till siffertal, där de i budgeten beräknade beloppen fullt ut antagas skola täcka de verkliga.

Herr Wigforss talade om att i fråga om ammunitionsanslaget är det väl uppenbart, att ett bifall till reservanternas hemställan skall innebära en besparing. — Ja, det är obestriddigt. Men vill herr Wigforss då säga mig, varmed man skall sakligt motivera den ståndpunkten? Då man ser på ammunitionsanslaget och ställer det i förhållande till antalet övningsdagar, finner man, att man exempelvis per övningsdag beräknar 1.7 patroner i den budget, som nu löper. Herr Wigforss har varit med om att man i den nyligen genomförda härorganisationen skall räkna med ungefär 2 patroner per övningsdag, men föreslår nu för budgetåret 1927—1928, att man skall räkna med ett belopp lägre än vad som förefinns såväl i den nu löpande budgeten som i de budgeter, som skola fastställas på grundval av den genomförda härordningen. I detta avseende innebära de av försvarsdepartementet gjorda beräkningarna samma utgift, som förekommer i årets budget, nämligen omkring 1.7 per övningsdag och gå sålunda icke upp till den högre beräkning, som den genomförda härordningen i det avseendet räknar med, nämligen 2 per övningsdag. Vilket skulle motivet vara till att man under övergångsåret, när man kan säga, att försvarsorganisationen i dess helhet är som svagast, skulle räkna med lägre ammunitions-tillgång än både före och efter övergångsåret? Jag kan icke se någon saklig grund för ett sådant yrkande.

I fråga om de 14 miljonerna, så, därest Kreditkassan kommit med en förlust på 14 miljoner kronor, frågade herr Wigforss mig, vad jag då skulle gjort i egenskap av regeringsledamot. Jo, jag skulle ha insatt de allra starkaste ansträngningar på att försöka i den föreliggande budgeten amortera beloppet. Först om *det* icke varit möjligt, hade jag måst vara med om att sträcka den amorteringen över en längre tid. Vad jag sålunda skulle ha sökt göra i detta presumerade fall, sammanfaller i sak med vad regeringen gjort i den föreliggande statsverkspropositionen, nämligen att amortera av, när det är möjligt, den skuld om vilken man vet, att motvärdet har bortfallit.

Herr **Nilsson, Johan**, i Malmö: Herr talman! Det har här anförts arbetslöshetssynpunkten. Jag vill rörande den blott säga, att även den har fått sitt beaktande i de förslag, som föreligga från reservanternas sida. Här finns t. ex. en punkt rörande tillverkning av handvapen. Det finns — och det kan ingen bestrida — flera handvapen än vad som är behövt. Framförallt blir

det ett överskott härfpå sedan övergången till den nya härordningen har skett. Vi opponerade oss emot att på detta sätt bevilja anslag. Till en början voro vi betänkt på en reservation även på den punkten, men slutligen fingo vi in i motiveringen ytterligare en påminnelse att försöka omlägga produktionen på detta område till något annat för att slippa tillverka det man redan hade. Med *detta* blevo vi eniga. Jag vill här blott ytterligare uttala den förhoppningen, att man försöker omlägga driften, så att man icke tillverkar vad som redan finns överskott av. Sedan har arbetslöshetssynpunkten varit framme åtskilliga gånger. Till pansarbåten Oscar II ha vi tagit upp 230,000 kronor i reservationen och till ombyggnad av »Dristigheten» 315,000 kronor. Så nog ha vi här och var även tagit hänsyn till den synpunkten om arbetstillgången. Vi ha icke haft för avsikt att uppskjuta sådana utgifter, som äro avsedda direkt för arbetsutgifter.

Eftersom vi nu äro inne på flera punkter, kan jag nämna ännu en, nämligen nr 4, angående engångskostnader för anskaffning av artillerimateriel. Det är en utgift, som skall tagas ut under 10 år och utgör 19,188,000 kronor. Nog kan man säga: varför skola vi taga en andel nu första året, när vi äro så ansträngda? Varför kunna vi icke skjuta på det till ett kommande år, då vi under tiden ha ränta på det kapital, som vi på detta sätt ha avsatt i värnskattefonden?

Jag kan för övrigt till sist icke dela herr statsministerns uppfattning. Jag har här i dag sagt, att eftersom besparingarna äro mindre, skall man anpassa och minska utgifterna med hänsyn därtill, och när det blir större besparingar, skall man försöka att ta igen vad man i början hindrats med. Då säger emellertid herr statsministern precis som herr Widell yttrade, att i de kommande statsregleringarna blir budgeten ännu svårare. Jag kan emellertid fortfarande inte förstå den uppfattning, som säger som så: vi skola förbruka så mycket som möjligt nu, emedan vi till nästa eller kommande år bli fattigare.

Herr Wigforss: Bara ett enda ord med anledning av vad den näst siste ärade talaren sade. Jag erkänner mycket villigt, att det finns inga sakliga skäl för att spara in ett visst anslag. Det är en åtgärd, som man tillgriper, när man ser sig icke ha råd. På samma sätt som i våra grannländer, när man inställer en repetitionsövning. Det kan icke sakligt motiveras. Det kan endast motiveras därav att riksdagen säger, att man icke vill veta av någon skatteförhöjning, som dels är osympatisk, dels kanske icke kommer att ge de miljoner, som beräknats.

Det var den ena saken. Sedan är jag mycket enig med hans excellens herr statsministern om att man bör göra allt för att så snabbt som möjligt betala av sådana förluster som Kreditkassans, men med detta »vad som är möjligt» kommer man just till den frågan: är det möjligt eller är det statsfinansiellt riktigt, att man för att betala av en förlust på ett visst tiotal miljoner kronor då låter ett års skattebetalare betala av den där förlusten genom skatteförhöjning? Det kan jag icke anse vara riktigt.

Så dyrtidstilläggen. Jag får erkänna, att jag icke fullt förstod herr statsministerns replik. Jag menar bara att om det skulle visa sig vara så lyckligt, att indextalet går ned till 168, då är saken klar. Då behöver man icke mer än de 4 miljonerna i stället för höjningen av tobaksskatten, men även om det icke blir mer än 4 miljoner, skall man i första rummet ta dem genom verkliga besparingar på de löpande utgifterna och först i andra hand genom besparing på skuldavbetalningar och i tredje hand genom att räkna upp inkomstsiffrorna. Med den utgångspunkten förstår jag icke annat än att mitt resonemang leder till det resultat, som jag ville, att det skulle leda till.

*Anslag till
vapen och
ammunition
m. m.
(Forts.)*

Anslag till
vapen och
ammunition
m. m.
(Forts.)

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu ifrågavarande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Oscar Olsson m. fl. vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nilsson, Johan*, i Malmö begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 15 punkten 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Oscar Olsson m. fl. vid denna punkt avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser. Herr talmannen förklarade därpå, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Nilsson, Johan*, i Malmö begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 83;

Nej — 45.

Punkterna 4 och 5.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Anslag till
försök med
viss artilleri-
materiel.

Punkten 6.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning hade utskottet i förevarande punkt hemställt, att riksdagen måtte för försök med viss artillerimateriel för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 130,000 kronor. Enligt en vid punkten avgiven reservation hade herrar *Oscar Olsson, J. Nilsson* i Malmö, *J. G. Waller, C. I. Asplund, P. A. Bergström, A. Anderson* i Råstock, *K. V. Rydén, L. J. Carlsson-Frosterud, A. Å:son Törnkvist* i Karlskrona, *E. Andersson* i Prästbol och *K. S. V. Ward* ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, som i reservationen angivits, och avslutas med en hemställan, att riksdagen måtte för försök med viss artillerimateriel för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor.

Herr *Nilsson, Johan*, i Malmö: Herr talman! Såsom jag tidigare framhållit, ha vi ansett, att man icke i år borde bifalla förevarande framställning. I det förra anslaget vi diskuterade, nämligen vapenanslaget, ingick 150,000 kronor för experiment och försök. Detta är egentligen det enda anslag som förut utgått för detta ändamål. Nu har man föreslagit en utökning med under denna punkt föreslaget belopp, medan vi ha ansett, att man för i år bör

kunna nöja sig med 50,000 kronor. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den vid punkten fogade reservationen.

Anslag till försök med viss artillerimateriel.
(Forts.)

Herr Widell: Herr talman! Intill förra året var förhållandet det, att de försök, som erfordrades för beställningar av ny artillerimateriel, bekostades av vederbörande anskaffningsanslag. Det ansågs, att dessa försök utgjorde en del av anskaffningskostnaden, och därför tog man de erforderliga penningarna av anslagen för nyanskaffning. När det så förra året gällde nyanskaffning av materiel enligt 1925 års härordningsbeslut, förklarade dåvarande departementschefen, att dessa anslag voro beräknade uteslutande med hänsyn till själva materielanskaffningen, men att försökskostnaderna däri icke voro inberäknade. Då ordnades saken för tillfället på så sätt, att det beviljades medel till de erforderliga försöken från anslaget till extra utgifter, men samtidigt förklarades under hand för vederbörande inom arméförvaltningen, att man för ett kommande år måste begära ett särskilt anslag för dessa försök. Det är just vad som nu har skett. Detta anslag på 130,000 kronor avser uteslutande sådana försök, som äro nödvändiga för att man skall kunna beställa den materiel, som kammaren nyss har voterat genom det stora anslaget beträffande engångskostnader för artillerimateriel. Det är sålunda avsett för de försök, som erfordras för att man skall kunna beställa denna materiel. Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes i enlighet med de därunder framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Oscar Olsson m. fl. vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 7—9.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 10.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag hade utskottet i den nu föredragna punkten hemställt, att riksdagen måtte för anskaffning av eldledningsinstrument för fasta luftvärnsbatterier för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor.

Anslag till eldledningsinstrument.

Reservation hade avgivits av herrar *Oscar Olsson, J. Nilsson* i Malmö, *J. G. Waller, C. I. Asplund, P. A. Bergström, A. Anderson* i Råstock. *K. V. Rydén, L. J. Carlsson-Frosterud, A. Å:son Törnkvist* i Karlskrona, *E. Andersson* i Prästbol och *K. S. V. Ward*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke måtte av riksdagen bifallas.

Herr Nilsson, Johan, i Malmö: Herr talman! Även på denna punkt ha vi gjort ett särskilt yrkande: vi anse nämligen att man kan uppskjuta den utgift, som här är ifrågasatt. Visserligen finns redan den materiel, som den är avsedd för, men den tar ingen skada av att man skjuter resten av utgifterna på ett kommande år. Jag ber därför att få yrka bifall till den vid ärendet fogade reservationen.

Herr Widell: Herr talman! Jag vill gentemot den föregående ärade tälaren endast erinra om att förutsättningen för att den materiel som finns skall

Anslag till
eldlednings-
instrument.

kunna användas är, att detta anslag beviljas. Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

(Forts.)

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter enligt de yrkanden, som därunder förekommit, gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt samt vidare på godkännande av den av herr Oscar Olsson m. fl. vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 11—13.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Anslag till
kustartilleriets
krigsbered-
skap m. m.

Punkten 14.

I denna punkt hade utskottet, med förmälan, att utskottet icke funnit anledning till erinran mot den av Kungl. Maj:t framlagda anslagsberäkningen för budgetåret 1927—1928, hemställt, att riksdagen måtte minska ordinarie reservationsanslaget till kustartilleriets krigsberedskap och övningar, nu 581,000 kronor, med 81,000 kronor till 500,000 kronor.

Enligt en vid punkten avgiven reservation hade herrar *Oscar Olsson, J. Nilsson* i Malmö, *J. G. Walles, C. I. Asplund, P. A. Bergström, A. Anderson* i Råstock, *K. V. Rydén, L. J. Carlsson-Frosterud, A. Å:son Törnkvist* i Karlskrona, *E. Andersson* i Prästbol och *K. S. V. Ward* ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, som i reservationen angivits, slutande med en hemställan, att riksdagen måtte minska ordinarie reservationsanslaget till kustartilleriets krigsberedskap och övningar, nu 581,000 kronor, med 156,000 kronor till 425,000 kronor.

Herr **Nilsson, Johan**, i Malmö: Herr talman! Vi ha även i denna punkt gjort ett säryrkande. Departementschefen begär 500,000 kronor för det ifrågasvarande ändamålet, medan vi ha ansett, att man utan risk bör kunna stanna vid 425,000 kronor. När den nya härordningen är genomförd, kommer för detta ändamål att krävas en kostnad, som är upptagen till 350,000 kronor. När vi till denna beräknade summa lägga ytterligare 75,000 kronor, ha vi funnit det vara rimligt. Jag ber därför att få yrka bifall till reservationen.

Herr **Widell**: Herr talman! Då statsutskottet icke kunnat finna någon möjlighet att företaga någon minskning på denna post, har statsutskottet tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag, och jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning gjordes i enlighet med därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu ifrågasvarande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Oscar Olsson m. fl. vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Anslag till
underhåll av
flottans fartyg
och byggnader
m. m.

Punkten 15.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning hade utskottet i förevarande punkt hemställt, att riksdagen måtte öka ordinarie reservationsanslaget till underhåll av flottans fartyg och byggnader m. m., nu 6,000,000 kronor, med 500,000 kronor till 6,500,000 kronor.

Reservation hade anmälts av herrar *Oscar Olsson, J. Nilsson* i Malmö, *J. G. Walles, C. I. Asplund, P. A. Bergström, A. Anderson* i Råstock, *K. V. Rydén, L. J. Carlsson-Frosterud, A. Å:son Törnkvist* i Karlskrona, *E. Andersson* i Prästbol och *K. S. V. Ward*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort lyda så, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte öka ordinarie reservationsanslaget till underhåll av flottans fartyg och byggnader m. m., nu 6,000,000 kronor, med 195,000 kronor till 6,195,000 kronor.

Anslag till underhåll av flottans fartyg och byggnader m. m.
(Forts.)

Herr Nilsson, Johan, i Malmö: Herr talman! På denna punkt ha vi föreslagit en nedskrivning med större belopp än i någon av de andra. Vi ha utgått ifrån att ifrågavarande anslag i den nya organisationen skall upptagas med 5,360,000 kronor. Härvid är emellertid att märka, att man hade förutsett att en reducering av arbetspriserna med 10 procent skulle kunna ske. Denna reducering har emellertid icke inträffat, och därför upptog 1925 års försvarsutskott ett belopp, utöver det ovan nämnda, av 370,000 kronor. Emellertid har nu departementschefen avrundat slutsumman och sagt att den bör utgöra 5,800,000 kronor — han gör alltså ett tillägg utöver vad försvarsutskottet och riksdagen då anslag av 70,000 kronor. Därtill upptar han en utgift av 25,000 kronor till förbandsmateriel på arbetsplatser. Denna sak anse vi naturligtvis vara mycket behjärtansvärd och mycket befogad. Därför att vi här uteslutit denna post vilja vi ingalunda ha sagt, att det icke skall finnas dylik förbandsmateriel. Men vi anse att ur ett anslag på så många miljoner kan medel tagas här även för detta ändamål.

Vidare har departementschefen föreslagit att utanför anslaget torde böra upptagas kostnaderna för underhåll av de för samövningar med flygvapnet avsedda fartygen. För sådant ändamål synes icke några medel ha upptagits i kostnadsberäkningarna för den nya försvarsorganisationen, säger departementschefen, och föreslår därför att man här särskilt upptar 80,000 kronor härför. Det förefaller mig, som om vi alla borde slå vakt om en princip, nämligen att alla fartyg, vad de än användas till, skulle underhållas med medel ur underhållsanslaget. När det utgår ett bestämt underhålls- och byggnadsanslag för flottan, synes det vara klart, att fartygen skola repareras ur det anslaget, vilken utgiften än må bli. Om ett fartyg går upp i norr eller ner i söder, finns det ett reparationsanslag, ur vilket reparationer skola bekostas. Jag skulle icke ha något emot att på denna punkt vädja till exempelvis herr Kvarnzelius, som var ordförande i försvarsrevisionen: han skall helt säkert ge mig rätt däruti, att det är en farlig princip att börja bevilja underhållsanslag utanför det stora underhållsanslaget, ty då vet man faktiskt inte var kraven komma att sluta. På denna punkt anser jag sålunda att departementschefen har gjort ett förslag, som till varje pris måste motarbetas och förkastas, annars skulle det kunna uppstå extra anslag både här och där, utan att man i själva verket vet vart det bär.

Vidare har det ursprungligen föreslagits en reducering av cirka 10 procent på grund av omorganisation inom verket och överallt där man kunnat tänka sig besparingar. Denna omorganisation har icke kommit till stånd, vadan departementschefen upptagit det belopp, som man beräknade kunna inbespara, men som uteblivit. Reservanterna ha härför upptagit 235,000 kronor för detta ändamål. Vi upptogo 25,000 à 30,000 kronor mera i föl. men för att påskynda realiserandet av denna omorganisation ha vi nedsatt beloppet till det nämnda.

I övrigt skilja sig icke de båda förslagen. Även vi ha upptagit 230,000 kronor för Oscar II:s reparation. Vårt förslag slutar, såsom av handlingarna

Anslag till
underhåll av
flottans fartyg
och byggnader
m. m.

(Forts.)

framgår, på en summa av 6,195,000 kronor. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till denna vår reservation.

Herr Widell: Herr talman! Försvarsministern har i sitt anförande till statsrådsprotokollet i detalj uppvisat, varför det icke nu är möjligt att beträffande detta anslag gå ned till vad som förutsattes i 1925 års organisation. Punkt för punkt har där visats, hur anslaget måste beräknas under det stundande budgetåret.

Nu har den föregående talaren på några punkter kritiserat detta, avvikit ifrån dessa beräkningar, och reservanterna ha där yrkat nedsättning. Bland dessa punkter finns till att börja med ett belopp på 25,000 kronor, som avser sjukvård för varvets personal. Den föregående talaren förklarade, att han visst icke bestred, att det var ett behjärtansvärt ändamål och att dessa pengar borde utgå, men att de skulle tagas från annat håll. Ja, »från annat håll», men detta anslag är beräknat så jämnt efter ryggen, att här finns verkligen icke möjlighet att på annat håll ta det beräknade beloppet, om det skall utgå.

Vidare ingår ett belopp på 80,000 kronor för underhåll av de fartyg, som erfordras för samövning med flygvapnet. Beträffande den posten protesterade talaren kraftigt emot, att den skulle beviljas, därför att det vore betänkligt, att man skulle bevilja särskilt anslag för underhåll av dessa fartyg. Talaren yttrade sig icke om, huruvida fartygen skulle underhållas, men jag antar, att meningen var, att kostnaden skulle gå från övriga medel. Som jag emellertid förut sagt, äro övriga medel så knappt beräknade fartyg för fartyg, att de icke kunna avprutas. Dessa fartyg, som avses för samövning med flygvapnet, tillhöra icke kustflottan i vanlig mening. Man kan ju ifrågasätta att ta medel från flygvapnet till detta ändamål. Några sådana medel äro emellertid icke beräknade, och någonstans måste de beviljas.

Så talade herr Nilsson något om en nedsättning med 10 %, som gjordes 1925, men det avsåg en annan sak än den herr Nilsson berörde, ty de 10 % avsågo ju en väntad kostnadsminskning på grund av sänkt prisnivå. Men vad som här föreligger och vad det närmast gäller äro vissa besparingar i fråga om varven och deras organisation. Där kommer det uteslutande an på en omdömessak, nämligen huru mycket man kan beräkna att besparingarna under nästa budgetår kunna giva. Där ha reservanterna kommit till en högre siffra än vad departementschefen och Kungl. Maj:t gjort. Jag tror, att departementschefens beräkning är den klokaste och den man bör följa.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Nilsson, Johan, i Malmö: Den föregående ärade talaren måste ha missuppfattat mig. Jag talade just om att man väntade ett prisfall på 10 %, men för den händelse att prisfallet uteblev, upptog man i 1925 års kostnadsberäkning 370,000 kronor för ändamålet. Jag bara riktade mig emot att departementschefen har rundat av beloppet så att detta blivit 70,000 kronor högre. Detta tyckte jag var något generöst.

I fråga om de uteblivna besparingarna på en omorganisation av varvet var jag även inne därpå och jag yttrade, att vi reservanter avsätta endast 235,000 kronor därför att vi vilja påskynda en förändring i den riktning, som försvarsutskottet och riksdagen då uttalade.

Sedan sade den ärade talaren något om — jag tror, det rörde dessa 25,000 kronor — att jag hade erkänt, att de skulle tagas någonstans ifrån. Ja, nog kan man taga detta lilla belopp av det större anslag, som det här gäller. Om den ärade talaren bestrider det, skulle jag kunna nämna en hel del fall, då man ur detta budgetanslag täcker en hel del utgifter, som riksdagen icke känner,

och det blir nog möjlighet vid ett kommande tillfälle att gå in på den saken. Jag tror emellertid, att av detta mångmiljonanslag kan man nog täcka de utgifter, som äro förenade därmed, att någon slår hål på ett finger och behöver litet plåster. Nog kunna de kostnader täckas ur anslaget. Jag har icke sagt, att någon skall vara utan den hjälp, han behöver och har rätt till.

*Anslag till
underhåll av
flottans fartyg
och byggnader
m. m.
(Forts.)*

Herr statsrådet **Rosén**: Herr Johan Nilsson påstod, att jag i mina beräkningar hade varit generös och lagt till 70,000 kronor. Nej, herr Nilsson, jag borde rätteligen ha lagt till 74,000 kronor, men jag avrundade beloppet nedåt till 70,000 kronor. Om herr Nilsson icke tror på mina uppgifter och beräkningar om behovet av detta tillägg, kan herr Nilsson studera »Betänkande och förslag rörande ersättningsbyggnad för flottan», som är undertecknat av bland andra herr Per Albin Hansson. Det upptar precis samma siffra, men herr Hansson har också framhållit, att det behöver läggas till ett anslag på 25,000 kronor för sjukvård. Om herr Nilsson följer hans råd och lägger till dessa anslag, så räcker icke, herr Nilsson, 6,195,000 kronor, utan då kommer man upp åtskilligt högre.

För övrigt ber jag att få tillägga, att det är ett något egendomligt sätt att säga, att det här systemet, som man är inne på, måste till varje pris motarbetas och förkastas, men när det gäller kostnaden för sjukvård, skall man taga dessa medel ur ett anslag för något annat ändamål! Det tycker jag är ett ännu sämre system.

Herr **Nilsson, Johan**, i Malmö: Gentemot herr statsrådet vill jag bara säga, att om man i flottbetänkandet har inne siffror, som vi sedermera komma att behandla, har jag i varje fall som helst icke anledning att taga hänsyn till dem i dagens debatt. Jag vet bara, att i propositionen 1925 var det upptaget 370,000 kronor för ett eventuellt uteblivande av omorganisationen. Jag har alltså icke anledning att ändra uppfattning på den punkten.

Herr statsrådet **Rosén**: Kanske mitt uttalande icke var tillräckligt tydligt. Jag ber därför att få upplysa herr Nilsson om, att i flottkommitténs betänkande uppgives, att i 1926 års statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, sid. 261, framhålles, att man åtminstone för närvarande ej torde kunna räkna med förenämnda 10 % minskning för fartygens underhåll, varför förut omnämnda belopp av 370,000 kronor jämte 20 % dyrtidstillägg därå, 74,000 kronor, eller sammanlagt 444,000 kronor böra tilläggas. Detta utsades alltså redan i fjolårets fjärde huvudtitel, som utarbetats av herr Per Albin Hansson. Varför kan icke herr Nilsson åtminstone tro på dessa herr Hanssons ord?

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr förste vice talmannen, som för en stund övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, jämlikt föreliggande yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Oscar Olsson m. fl. vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr **Nilsson, Johan**, i Malmö begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 15 punkten 15, röstar

Ja;

Anslag till
underhåll av
flottans fartyg
och byggnader
m. m.
(Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Oscar Olsson m. fl. vid denna punkt avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr förste vice talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Punkterna 16—18.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Anslag till
kustartilleriets
materiel m. m.

Punkten 19.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag hade utskottet i förevarande punkt hemställt, att riksdagen måtte minska ordinarie reservationsanslaget till kustartilleriets materiel m. m., nu 700,000 kronor, med 170,000 kronor till 530,000 kronor.

Enligt en vid punkten avgiven reservation hade herrar *Oscar Olsson, J. Nilsson* i Malmö, *J. G. Waller, C. I. Asplund, P. A. Bergström, A. Anderson* i Råstock, *K. V. Rydén, L. J. Carlsson-Frosterud, A. Å:son Törnkvist* i Karlskrona, *E. Andersson* i Prästbol och *K. S. V. Ward* ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, och avslutas med en hemställan, att riksdagen måtte minska ordinarie reservationsanslaget till kustartilleriets materiel m. m., nu 700,000 kronor, med 225,000 kronor till 475,000 kronor.

Herr **Nilsson, Johan**, i Malmö: Under åberopande av vad jag tidigare framhållit, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr **Widell**: Herr greve och talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes enligt de yrkanden, som därunder framkommit, propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Oscar Olsson m. fl. vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 20.

Utskottets hemställan bifölls.

Anslag till
luftvärnsma-
teriel m. m.
för flottans
fartyg.

Punkten 21.

Med förmälan, att utskottet icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag, hade utskottet i den nu föredragna punkten hemställt, att riksdagen måtte

a) för anskaffning av luftvärnsmateriel m. m. för flottans fartyg för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 470,000 kronor,

b) medgiva, att för samma ändamål finge disponeras vissa i statsrådsproto-

kollet över försvarsärenden den 4 januari 1927 omförmälda reserverade medel, tillhoppa 75,614 kronor 99 öre.

Reservation hade anförts av herrar *Oscar Olsson, J. Nilsson* i Malmö, *J. G. Walles, C. I. Asplund, P. A. Bergström, A. Anderson* i Råstock, *K. V. Rydén, L. J. Carlsson-Frosterud, A. Å:son Törnkvist* i Karlskrona, *E. Andersson* i Prästbol och *K. S. V. Ward*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, som i reservationen angivits, slutande med en hemställan, att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke måtte av riksdagen bifallas.

*Anslag till
luftvärnsma-
teriel m. m.
för flottans
fartyg.
(Forts.)*

Herr Nilsson, Johan, i Malmö: Under åberopande av vad jag yttrade rörande lämpligheten av att skjuta vissa saker på framtiden, de närmast kommande åren, ber jag att få yrka bifall till reservanternas hemställan.

Herr Widell: Herr greve och talman! Detta är en av de punkter, där även reservanternas erkänna behövligheten av den utgift, som föreslås, men de vilja skjuta den på framtiden. Men här är det olämpligare än i någon annan punkt att skjuta saken på framtiden. Förhållandet är nämligen det, att i så fall kommer det att erfordras mera penningar, än det nu gör, därför att det fartyg, det här är fråga om att utrusta med denna materiel, skall underkastas ombyggnad. Det är därför att förorda, att man gör dessa anordningar på en gång, då det ställer sig billigare, än om man gör det ena först och det andra sedan.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Nilsson, Johan, i Malmö: Ja, även det skälet var före vid den riksdagsdebatt, som vi hade i fjol om saken. Detta har gjort, att jag sökt sätta mig in i, huruvida det kunde bli dyrare, ifall man lade ett fartyg under reparation två gånger. De sakkunniga ha på den frågan svarat mig, att skillnaden blir ringa. Men jag medger, att man kan behöva tillgripa det skälet för att beveka kammarens känsla för utgiften här under denna punkt. Jag tycker, att denna bevisföring nästan påminner mig om vad herr Widell nyss sade, att för luftvärnsbatterier också eldledningsanordningar äro nödvändiga, för att man skall kunna skjuta med dessa batterier. Mina herrar, jag vill säga, att vi sakna eldledningsanordningar på de stora pansarbåtarna, men har ändå kunnat skjuta med deras artilleri.

Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr statsrådet Rosén: I denna fråga har flottkommittén hörts, och den har i ett avgivet utlåtande förklarat, att förslaget var välgrundat. Detta yttrande från flottkommitténs sida var enhälligt, och jag tror, att man på de skäl, herr Widell anförde, måste ge kommittén rätt i, att förslaget är mycket välgrundat.

Herr Nilsson, Johan, i Malmö: Statsrådet har än en gång kommit med flottkommitténs betänkande. Jag åtminstone har emellertid den uppfattningen, att vi icke behandla detta betänkande i dag. Om flottkommittén i någon punkt uttalat sina sympatier för det ena eller det andra, så tycker jag, att det är för tidigt att diskutera den saken redan i dag.

Herr statsrådet Rosén: Nej, detta står ej i flottkommitténs betänkande, och jag har icke heller åberopat det, utan jag nämnde, att det förslag, vederbörande avgivit, remitterades till flottkommittén, för att man skulle få höra flottkommitténs mening. Den har även avgivit ett särskilt utlåtande över förslaget, och detta utlåtande finnes refererat i statsutskottets betänkande.

Anslag till
luftvärnsma-
teriel m. m.
för flottans
fartyg.
(Forts.)

Herr **Johansson, Johan Bernhard**: Herr talman! När detta ärende vid förra årets riksdag behandlades, gjorde ju motståndarna till detta anslag gällande, att med hänsyn därtill, att frågan om flottans ersättningsbyggnad var under utredning av särskilda sakkunniga, som det året tillkallats, borde man då, d. v. s. förra året, skjuta på frågan för att deras utlåtande först måtte kunna inhämtas. Denna formella åtgärd har i år från regeringens sida vidtagits, och de sakkunniga ha enhälligt förklarat sig anse denna begäran om anslag såsom synnerligen välgrundad. Jag har därför litet svårt att förstå, huru herr Johan Nilsson, som förra året just efterlyste detta utlåtande, nu, då det verkligen föreligger, kan komma och argumentera på detta sätt och tillbaka-visa detta krav på sätt han här gjort.

Beträffande själva sakfrågan vill jag säga, att detta anslag hör till den grupp av anslagskrav, som redan tidigare bort beviljas, ty det tillhör den grupp av anslag, vilkas tillgodoseende icke kan uppskjutas. Med anledning härav väcktes också vid förra årets riksdag en motion, vari marinförvaltningens framställning om ett dylikt anslag upptogs och fördes fram till riksdagen, eftersom den då sittande regeringen icke tagit upp saken. Som herrarna torde erinra sig, biföll också första kammaren förra året denna motion, den föll emellertid i gemensam votering.

Det gäller här att bevilja ett anslag för att möjliggöra, att våra allra dyrbaraste krigsfartyg utrustas med luftvärnsartilleri, en anordning som, efter de senaste årens erfarenheter på detta område, har visat sig vara absolut nödvändig både med hänsyn till nödvändigheten att kunna göra dessa fartyg mera stridsvärdiga mot flygangrepp och med avseende å — och detta icke minst — behovet av ett skydd för fartygen själva. Det gäller ju våra största och dyrbaraste krigsfartyg och det belopp, som det här är fråga om, utgör blott en mycket ringa del i jämförelse med det stora värde, som det här gäller att säkerställa och förbättra i utrustningsväg. Det bör således icke kunna bli tal om, att en sådan sak som denna längre får skjutas å framtiden.

Jag ber att få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Herr **Nilsson, Johan**, i Malmö: Den siste ärade talaren hade tydligen den uppfattningen, att jag vore mot ifrågavarande anordningar. Jag vill i det avseendet säga, att jag icke är emot dem, utan att jag bara vill skjuta undan dem på ett år eller så, ty jag tror icke, att våra dyrbaraste fartyg taga någon skada av att få lov att vara i fred under ytterligare ett år.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter i enlighet med de därunder förekomna yrkandena gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu ifrågavarande punkten hemställt samt vidare på godkännande av den av herr Oscar Olsson m. fl. vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 22 och 23.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo bankoutskottets utlåtanden:

nr 9, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om årligt understöd åt f. eldaren vid riksbankens avdelningskontor i Örebro C. A. Ekegren; samt

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förhöjning för år 1927 av åt vissa f. d. poststationsföreståndare och lantbrevbärare utgående understöd.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande bankoutskottets utlåtande nr 11, angående regleringen för budgetåret 1927—1928 av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och in-
dragningsstaterna.

Punkterna 1 och 2.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 3 och 4.

Lades till handlingarna.

Punkterna 5—16.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 17 och 18.

Lades till handlingarna.

Punkterna 19—21.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 22 och 23.

Lades till handlingarna.

Punkterna 24—26.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 12, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om överlåtelse till statens järnvägar av vissa Tumba bruk tillhöriga områden;

nr 13, angående avskrivning av osäkra fordringar vid riksbankens huvudkontor;

nr 14, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om ändrad lydelse av 13 och 25 §§ i lagen för Sveriges riksbank jämte en i ämnet väckt motion; samt

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 2 och 3 i förordningen den 5 juni 1909 angående konungariket Sveriges stadshypotekskassa.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av väckt motion om beredande åt ordförande i ecklesiastik boställsnämnd av rätt till ersättning för postporto och skrivmaterial;

Första kammarens protokoll 1927. Nr 8.

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa till strafflagen för krigsmakten och lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes anslutna bestämmelser angående flygvapnet;

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 26 och 45 §§ i lagen den 28 maj 1886 angående eftersökande och bearbetande av stenkols- och saltfyndigheter; samt

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 18 § ecklesiastik boställsordning den 9 december 1910 m. m.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 6, i anledning av väckt motion angående viss ändring i instruktionen för statens egnahemsinspektör;

nr 7, i anledning av väckt motion om medgivande för arrendatorn F. O. Hallgren av rätt till förnyad arrendeuppskattning eller lindring i arrendet;

nr 8, i anledning av väckt motion om ändring i gällande bestämmelser angående fastställande av taxa för köttbesiktningbyrå;

nr 9, i anledning av väckt motion om lindring i arrendet för kronoarrendatorn G. C:son Lidholm; samt

nr 10, i anledning av väckt motion om upphävande av lagen om bredden av hjulringar å arbetsåkdon på landet.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade proposition nr 96.

Herr *Lithander* väckte en motion, nr 193, i anledning av Kungl. Maj:ts i proposition nr 70 framlagda förslag angående tullförvaltartjänsternas lönegradsplacering m. m.

Motionen hänvisades till statsutskottet.

Herr *Schlyter* avlämnade en av honom och herr *Nothin* undertecknad motion, nr 194, om förkortning av tiden för avlämnande av propositioner vid lagtima riksdag.

Denna motion hänvisades till konstitutionsutskottet.

Anmälades och bordlades statsutskottets utlåtande och memorial:

nr 9, angående regleringen för budgetåret 1927—1928 av utgifterna för kapitalökning i avseende å post- och telegrafverken samt statens järnvägar och vattenfallsverk; samt

nr 16, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslag under riksstatens tionde huvudtitel.

Herr talmannen tillkännagav, att han och de ledamöter, som fått i uppdrag att jämte talmannen tillsätta kammarens kansli och vaktbetjäning, till innehavare från och med den 14 innevarande månad av de två stenografbefatt-

ningar hos kammaren, som hittills under riksdagen varit obesatta, antagit juris doktorn C. G. Melander och filosofie studeranden E. Ekman.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 1.20 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Fredagen den 18 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 3,30 e. m.

Herr statsrådet *Pettersson* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 97, angående förstärkning av femte huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

Justerades protokollen för den 11, 12 och 15 innevarande månad.

Anmälades och godkändes bankoutsrottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förhöjning för år 1927 av åt vissa f. d. poststationsföreståndare och lantbrevbärare utgående understöd;

nr 27, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om ändrad lydelse av 13 och 25 §§ i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897 jämte en i ämnet väckt motion; samt

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 2 och 3 i förordningen den 5 juni 1909 angående konungariket Sveriges stadshypotekskassa.

Anmälades och bordlades

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 5, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 2 maj 1924 angående befrielse i vissa fall från erläggande av lastpenningar dels ock väckt motion om avskaffande av lastpenningarna;

nr 6, i anledning av väckta motioner angående nedsättning av tullen å kautschuksskodon;

nr 7, i anledning av väckt motion om höjning av tullen å polerduk eller sänkning av tullen å appreterad bomullsvävnad, uteslutande avsedd för tillverkning av polerduk;

nr 8, i anledning av väckt motion om sänkning av tullen å ämnen för skoläster;

nr 9, i anledning av väckt motion om tullfrihet för med bly överdraget bandjärn av vissa dimensioner; och

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tullfri införsel av en telefonkabel; samt

andra lagutskottets utlåtande nr 2, i anledning av väckt motion om upphävande av eller inskränkning i värnpliktiges mönstrings- och adressanmälningskyldighet.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtande nr 9.

Vid föredragning av statsutskottets memorial nr 16, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslag under riksstatens tionde huvudtitel, godkändes de i detta memorial föreslagna voteringspropositionerna.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade proposition nr 97.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades fröken *Hesselgren* för tiden den 19 i denna månad—den 2 nästkommande mars

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,30 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.
